

A'
 TSÁSZÁRI és KIRÁLYI FELSEG
 ENGEDELMÉVEL,

25.

Költ Bétsben, Sz. Mihály-Havának (Septembernek)
 25-dik napján, 1795-dik Elztendőben.

Hadi és Békességes Környülállások.

Moguntziából Septemb. 13-dikánn: —
 „ A' levegő-égbéli recognoscírozás, *Icarus'* dijjára juttatott egy rendbéli vizsgáló-
 dóit az ellenségnek. Tegnap, a' *Heilige Kreuzkirche'* romladékinál egész délután
 próbálgattak a' Frantziák fel-szállítani egy
 vizsgáló-hajót a' levegő-égbé: de tellyes-
 séggel nem boldogúlhattak szándékjokban;
 hanem ma délutáni két óraker egyfzerre
 fel-emelkedtek két Embereik, 's minek-
 utánna egy óráig nézgeltek volna alá leve-

C 6

göégi tsónakjokból, ismét le-fzállottak a földre. Az után ismét fel-hajókázott egy Személy még nagyobb magasságra: és hatodfél órakor erefzkedett alá a *Hechtsheimi* Sántzoknál. “

Mannheimből Sept. 15-dikénn: — „Tegnap fel-kívánták Városunkat a' Frantziák. Ma reggel ágyúkat szállítanak a' velünk által-ellenben lévő sánttzaikba. “

Mannheimből Sept. 16-dikánn: — „A' melly ágyúkat tegnap reggel hordtak a' Frantziák, Városunkkal által-ellenben lévő sánttzaikba: azokat ismét el-fzállították ma, *Mundenheim*nál lévő Batteriáikba. “

Hertzeg *Württemberg* Ts. K. Feldmarschallieutenanttól következő summájú Tudósítást vett Gr. *Clerfayt*; 's küldött *Béts*-be *Neuwied* mellől, *Romersdorf*-ból Sept. 14-dikénn: „*Ukerátnál* Sept. 13-dikánn reggel, egynehány rendbéli apróbb tsatazások után keményen meg-támadta Né-püket sokkal nagyobb számú ellenség *Ukerátnál*, 's a' *Sieg* vizének túlsó partján készített Batteriájából is úgy ágyúzott, hogy *Württemberg* Hertzeg hollzas ellent-állása után szükségesnek ítélte, *Altkirchen* felé vonni magát. Az ellenség igen sok kárt vallott: részünkről hat felsőbb, és mintegy kétfáz alsóbb rendű Katonákat talált a' hadi vezérlly. “

Frankfurtból Sept. 16-dikánn: — „*Oppenheim*mal által-ellenben nagy készülötek

tevődnek részünkről, hogy ellent lehessen állani az által-fzándékozó Frantziáknak. “

„ Hogy a' *Lahn* vize mégé annál nagyobb erőt gyűjthessen össze Gr. *Clerfayt*: *Neuwiedet* 's annak környékét el-hagyta; mellyet e' fzerént óltalom nélkül találván a' Frantziák; el-foglalták Sept. 14-dik és 15-dik napjainn. “

Düsseldorf-ban; Tsáfzari Királyi Katonáság is vólt őrizetenn: de ki-takarodott belőle még a' Kapitulátzió előtt. Nem tudván ezen el-költözést a' Frantziák, egy Tzikkelyeül tették a' Kapitulátziónak, hogy a' *Düsseldorf*-ban taláztatandó *Ausztriai* minden Katona-személyek hadi-foglyokká lesznek.

*Düsseldorf*ból Sept. 11-dikénn: — „ Az ágyúzás elől el-futott Lakos-társaink kezdenek már vissza-jövégetni lassanként. Hozzánk intézett kívánságaik közzül a' Frantziáknak egy ez: hogy két ezer lovat tartozzék ki-állítani Városunk az ő számokra: “

*Olasz-Ország*ból. —

Nizzából Sept. első napján: — „ A' *Genuai* földön táborozó *Frantzia* Katonáság igen meg-kezdett vala. szükülni eleségdolgából: de még is a' napokban ha mind nagy ügyvel bajjal is; ugyan tsak érkezett hozzá *Genua* felől négy gabonás hajó; *Márszília* felől is ugyan annyi. “

Genuából Sept. 10-dikénn: — „ Teg-

nap két *Anglus* Fregátok közelgettek partunk felé: de, ágyúkkal rakott Batteriáinkból tudokra adódott, hogy tsak egyik jöhet bé Kikötőhelyünkbe, úgymint a' mellyben már különben is tartózkodott vala négy *Angl.* Katona-hajó: ötnél pedig többnek nem lehet benn lenni egyfzerre a' neutrálításnak törvényre szerént. Tsak az egyik jött bé tehát; a' másik pedig elballagott. “

„*Pedemontziumból* írják, hogy a' *Finestrei* hegyeken álló Tsász. Kir. és *Szárdíniai* Királyi Sereg-öfztálynak viadallya vólt a' Frantziákkal. Ezeknek veszteségét meg nem határozzák a' Tudósítások: Amabból 12 felsőbb, és 500 rendű alsóbb Katonák, résszerént halva maradtak, részszerént fogságba estek. A' foglyokká lett Tifztek között, vólt egy *Bonneau* nevű Kapitány is, a' ki *Frantzia* - Országból költözött ki. Ezt *Colli* Generális visszakívánta a' *Frantzia* Vezértől: de azt a' feleletet vette, hogy a' Ki-költöztek ellen hozatott Törvény szerént el-vette légyen már *Bonneau* a' maga büntetését, az az agyon lövetett. “

„Kitsinben múlt, hogy a' Ts. K. és *Szárdínia* Királyi Seregek' Fő-Vezére *Devins* Generális szerentsétlenül nem jára: mert a' mint *Tairano* tájján ment vólna Adjutánsával együtt az úton: éppen közzéjek repült egy ágyú-golyóbis, melly

ügy-fel-túrta a' földet, hogy szinte el-temette őket. “

Livornóból Sept. 2-dikánn: — „*Szár-dínia'* Szigetében nincs még koránt is vége a' háborgásnak. A' Fő-Városbéli Nép, melly (a' mint már tudva lévő dolog) a' polgári dolgokra ügyelő Kormányfészék' Elöl-ülőjét, Secretáriusostól együtt meg-ölte; a' Komendánst pedig tömlőtzebe zárta: nem nyugodt addig, míg ki nem nyerte a' Vitze-Királytól; hogy a' fogva lévő Komendánsnak el-petsételettt Írásai, közönséges helyen fel-olvastatnának: mellyeknek hallásából értvénn a' veszedelmes szándékot, még vége se' vólt az olvasásnak; midőn egy része a' Népnek ki-hozta a' tömlötzeből a' Generálist, fel-öltöztette azt fenyves Uniformissába, a' nagy piatz' közepére ki állította, 's tizenötzför lött beléje: annak utána pedig kardokkal 's péterkésekkel esett neki a' Fél-hólttnak, 's mind addig vagdalta és szurdálta azt, míg életnek jeleit látott benne. Nem sokára ez utánn arra vette a' Vitze-Királyt, hogy Kurír küldődnek *Sassari* nevű Városba (melly a' Szigetnek felső részén fekszik) a' Bírónak és egy Prókátornak el-fogatása eránt; de ezek jókor el-illantottak, valamint a' vélek egy tizboraságban lévő Urak is, kik a' magok Kastélyaikba vették magokat, 's Jobbágyaikat fel-fegyverkeztették.

Frantzia - Országból. —

A' *Frantzia* földről ki-küldödött de oda ismét vissza-tértt Egyházi Személyekre nézve azt végezte Sept. 6-dikánn a' Nemzeti-gyűlés, hogy tartozzanak örökre el-távozni a' Fr. Közönséges-Társaságból, és ha ezen Végzésnek közönségessé-tétele után még 14 nappal benn fognak találatni a' fr. földönn: úgy lessz a' vélek való bánás, mint a' kézre kerültt Ki-költözttekkel. “

Lepelletier nevezetű Szakaszában (*Sectionjában*) *Páris* Városának, a' Konstitúció végett tartott Közönséges Gyűlése a' Lakosoknak, el-végezte meg-kérni minden egyéb Város-szakaszoknak úgy nevelső - Gyűléseiket, önnön kebelekből, olly véggel lejendő választása erántt egy egy Kommisszáriusnak; hogy össze-gyűvénn ezen Kommisszáriusok, egy Jelentést dolgozzanak ki a' magok Küldöiknek nevekben. Ezen Intézetet veszedelmesnek találták az Igazgatást vivő Nemzet-gyűlési Deputátziók, minekokáért következő két Tzikkelyekből álló Végzés-formát terjesztettének *Dauou* nevű Tagjick által Sept. 7-dik napján a' Nemzeti-gyűlés' eleibe: 1.) „A' Nép' fősege, és a' Státus' bátorsága ellen való vétékbe ejtik magokat az ollyatén Polgáreck, kik, a' Népnek Első - Gyűlései által Kommisszáriusokkal hagyják választatni magokat, “

olly fővel öfzfe-gyűlnek, és eggy különös Deputátziót (vagy Kommissziót) formálnak. A' melly Departmánban (Közönséges-társaság-ofztályban) esik az efféle vétek: azonn Ofztálybéli Közönséges-Vádoló, tartozik haladék nélkül utánnok látni az említett Bűnösöknek. 2.) Hasonló vétekbe ejtik magokat Azok is, kik, valamely Első közönséges Népi Gyűlés által küldettetteknek mondván magokat, olly tulajdonsággal egy Helyséből másba; vagy Katona-sereg-ofztályokhoz menének. — El-fogadta ezen elő-adott Végzésformát a' Nemzeti-gyűlés, 's önnön Végzésszévé tsinálta azt nagy örvendezések között, és más nap, közönséges helyekre is fel-raggattatta *Páris Városában*. “

A' gilljotínoztatott *Aureliánumi* Herzeg' Özvegye eránt következő értelmű Végzést hoztak a' Közjóra és Közbátorságra ügyelő Deputátziók, *Fructidor* Hónapnak 14-dikénn (Aug. 31-dik napján): „Meg-gondolván a' Közjóra és Közbátorságra ügyelő Deputátziók, hogy *Louise-Marie-Adélaide Bourbon-Penthievre* nem más okból fosztódott meg szabadságától és javainak bírásától; hanem tsupánn azért, mivel a' revoluzionáris környülállásokban úgy kívánta a' közönséges bátorság: — Végezük, hogy ezen szempillantástól fogva egéssz maga-szabadságában fog lenni, és mehet az *Armainvilliersi* házba, vagy

más olyanba, mellybe tettzeni fog magának.

Conty Hertzeg és *Bourbon* Hertzegné eránt még 28-dik *Thermidorban* (15-dik Augustusban) végezték a' Deputátziok e' következő Tzikkelyeket: 1.) *Louis-François-Joseph Bourbon-Conty*, mindjárt szabadon botsáttassék. 2.) Mennyen *Autunbe*, 's további rendelkezéskig ott maradjon a' Magistrátus' vígyázása alatt, és ott mind a' meleg fürdők, mind egyéb meg-kívántató orvosságok által igyekezzen a' maga egészségét helyre állítani. 3.) *Louise-Marie-Thérèse-Mathilde d' Orleans*, a' ki hasonlóképpen fogságban vagyon, tüffént szabadon botsáttassék, hanem meg kell néki mondani, hogy *Moulinsba* mennyen, és további rendelkezéskig ott maradjon, a' Magistrátusnak vígyázása alatt.

Moulins (*Molinae*) szép nagy Város, hatvanhét órányi járó földre fekszik Páristól Dél felé; *Autun* (*Augustodunum*: régi és igen szép Város, Páristól hatvanöt órányi járó földre esik, Dél és Napkelet között.)

Az árva Királykisasszonyhoz, kivel egy időtől fogva a' gyermekkori Nevelője *Chanterel* Asszonyság vagyon, Sept. 3-dik napján *Tourzel* Asszonyság is bebotsátódott Leányával együtt a' *Templon* nevű *Párisi* épületbe: mellyben az említett nap együtt is ebédeltek négyen, és ebéd után egynehány órákig mulatták magokat a' kertbenn. *Tourzel* Asszonyság

nagy kedvességben vólt a' Király Kis-afszony édes Anyja előtt; a' Leánya pedig *Tourzel* Afszonyságnak első gyermekkori társsa vólt a' Király-Kisafszonynak.

Magyar Ország.

Pestről Sept. 20-dikánn: -- „E' folyó Hónapnak 18-dik napján indúlt felénk *Béts* mellől *Schönbrunn*ból, óhajtott Királyi Helytartónk. Egéssz nap mindég jött folytában, 's estvére *Nyerges-Ujfalu*ba érkezett, mellynek Vendégfogadójában vatsorált; az eleibe küldödött Deputáció által meg-tiszteltetett; 's ugyan ott meg is hált. Más nap reggeli 9 órára *Vörösvárra* jött, a' hol hasonlóképpen számos Deputációtól várattatott. Még dél előtt szerentsésenn el-érkezett az *O-Büdán* kívül levő *Kerek* Vendég-fogadóhoz, holott is a' számára készült sátorba le-szállván, örvendetes és igen fényes pompával fogadtatott. Onnan meg-indulván, a' M. *Károly* József Úr által vezéreltetett *Pest* Vármegyei Ns Bandériumon; és a' *Kúnokon*, *Jászokon*; 's a' *Ketskeméti* és *Körösi* Nemeseken kívül, kiknek *Pest* Vármegyei Fő-Szolga-Bíró *Szabó* Úr vala Kormányozójok, sok nagyobb 's kisebb rangú Uraságok lovaglottak előtte. Vóltak temérdek számú hintók is. Maga Ő Kir. Fő-H. sége, két felé nyíló hat lovas gála-hintóban ült hátúl; előtte pedig Fő-Udvari-Mestere Gr. *Szapáry* Ő Exc. ja. Az út féleln egy tsomó

Czigánság muzsikált. *Ó-Buda* a' hol végződik, ott a' Zsidók is ki-tettek magokért: mert egy nagy *győzedelmi* aranyos és kofzorús kaput állítottak fel, 's annál, fekete ruhábann és vállalkönn tizfra *Tizparantsolatot* tartva tettek a' magok módja szerént tizfteletjeket Kir. Helytartónknak. A' Zsidóságonn innen, Polgárokból és reguláris Katonákból álló két rendű sor kezdődött, 's fel-nyúlt egészen a' Várbéli Királyi palotáig. — Az úgy nevezett *Bétsi Kapujánál Budának*, a' Magistrátus köszöntötte Ő Kir. Fő-Hertzezségét, Az *Éllyen* kiáltozásoknak nem vólt szünete. A' Királyi palotánál, Ország' Prímás-sa Cárdirális Hertzeg *Batthányi* Ő Eminentziája tette a' beneventálást, mellyet ágyúk durrogási követték. — A' koronázaskori pompától, tsupán Személlyek' szá-mával különbözött a' mostani. — Estvére *Buda* és *Pest* ki vólt világosítva, mellynek öröm-tüzeit személly szerént kívánta nézegetni a' kegyes Locumtenens, 's ugyan azért, hat lovas hintóktól kísértetve eljárta mind a' két Városokat. A' melly Illuminátzió *Pest*' Város-házánál vólt, leg-többe került. Különös említést érdemel az *Universitásé* is. Gróf *Károlyi* Ő Nagysága' palotája, annál gyönyörködtetőbb látású vólt, mivel a' nyitva lévő Kapu' allya is sűrűen rakott métsesekkel ragyogott; 's annak, eránnyan az *Udvar*' közepén

egy Pyramis, bellyebb pedig a' Kert' Kapuja is rakva lévén tsillámló tüzekkel, hosszú égő sort játszottak kellemetesen a' Nézők' szemébe. Primás Ö Eminentziája nyári palotája, 's annak kerítése is kedvesen lobogtatta az öröm-tüzeket. — A' Vármegye Háza' elejéből égő kertet formáltak tíz Pyramisok. A' Kapujánál, két Korinthusi formájú oszlopokon állott egy vilkító Alkotmány, egyenlő nagyságú magával a' Házzal. Az Alkotmánynak felső részén egy szép négy-szegeletű térség vólt, mellyről Ég felé láttattak repülni egynehány hóllók illy felül-írással: *Bonum Omen*. Ezek alatt, egy Fénix-madár ült a' maga félszkébenn, mellynek felibe ez vala írva: *Exsurgit ab ignibus alter*. Jobb felől négy oldalú Óltár mellett, az áldozat temjénnyét gyűjtva egy Szűz-Leány állott, mellyhez illy Írás vólt alkalmaztatva: *Vota Pannoniae*. Mind ezekenn alól, következő sorok olvastattak: *Diuturno Josephi Archiducis Austriae Regni Hungariae Locumtenentis et Comitatus Pestiensis Supr. Comitatus honore, Legum vigor, publica tranquillitas, Artium incrementum, populi felicitas perennabit*. — A' Város házának Inscriptiója e' vólt: *Columnarum primae SS. P. Q. PP.* más Háze: *Castor obit, surgit Pollux post funera Fratris*; másé ismét: *Sic fuit est et erit, similis similem quaerit* 's a' t. Ide zárok egyne-

hány szép Verseket, mellyek e' jeles alkalmatosságra készültek. Ha nem lehet is egyszerre többet közölni belőlök; ajánlom mindeneknek előtte Tek. *Virág* Benedek *Székesfejérvári* Professornak, Magyar; és Tek. *Hannulik* Chrysostomus János *Nagy-Károlyi* Professornak Deák Verseit.

A' bánatot, mellyet Néhai jó Palatinusunk' halála okozott; és az örömet, mellyet *Jósef* Fő-Hertzeg' Locumtenensége szerezheth bennünk, egyyüvé foglalta T. *Virág* Úr a' maga Versezetjében, melly így következik:

Ah! melly homályos felleg alá jutott
Fényed megintlen, szép Haza! melly setét
Ég vonta-bé gyász fátyolokkal
Rád nevető szemeit Napodnak!
Az, kit szerettél, és ki reményedet
Táplálta, Hertzeg Sándorod, el-hagyott
Örökre! Haj! hozzá hasonlót
Lelhet e' bánatos árvaságod?
A' min Hazánknek sorsa forog: Magyar
Törvény, Szabadság, Öltözet, és ama'
Nemzet' tulajdon kintse, a' Nyelv,
Szent vala, 's kellemes Ő előtte.
Fénylett Egében Hertzegi Tisztinek;
Honnan (bizonyosság a' Haza) éltető
Sugára mind magas toronyra,
Mind alatson galibára szálla.
Ifjúi szívén elemedett, 's szelíd
Erkölt's parantsolt: tudta, hogy ember Ő,
Hogy egy Halandó, kit tsak a' nagy
És feles érdemek istenítnek.
Nagysága bátor bizodalma vala,
És olly' reménység' parttya, hová magát
Ha vette a' gyámoltalanság,
Mostoha fellegit el-felejté.

Már sírja' szélenn álla ez a' Titus,
 Már a' halállal küzköde: rajtatok
 Fájdalmas árvák, 's bús szegények,
 Szánokodott Fejedelmi Lelke!
 Öntsd, öntsd-ki, Múzsám, bánatod' arjait,
 És Árvaságán e' nemes, ah! de sok
 Veszélyeken forgott Hazának,
 Sírj-fel az Ég' kegyes Istenéhez. —
 Én majd Budának bértzeiről vitéz
 Árpád' kesergő magzatának magasb
 Hangan kiáltandom: „Szerentsénk'
 Hajnala kezd pirosodni, bizzunk,“
 Királyi Hertzeg J O S E F, az, a' kitől
 Bátran reménylhet balzamos írt sebünk.
 Boldog! ki bölts, és gyenge kézből
 Várhat öröm-szereket magának.

Gaudium
 Gentis Hungaricae
 In Adventu
 Serenissimi Reg. Hered Principis
 Archi-Ducis Austriae
 J O S E P H I
 Dum Incltyti Reg. Hung. Locumtenentis
 Honorem adiret
 Mense Septembri Anno 1795.
 Scripsit

Instituti Scholarum Piarum Provinciae Hungarica Sa-
 cerdos, Arcadum Socius.

Festo quid potius die
 — — — faciam? Horat.

Princeps! per populos Pannoniae cita
 Nuper fama tulit, (cui domus ardua
 Est sub caeruleo fornice siderum
 Rimis garrula perviis).
 Gentis Te Hungaricae moribus, et fide
 Devotaque mori, stareque ferrea
 Et cultu Patrio, quem stabiles tenent
 Et sermone domestico,
 Daci non aliter, quam trahitur thymo
 Per tempus placidum nectaris artifex
 Quando crure tenus prata perambulat
 Et dives solum odoribus.

O! Cives, hedera, flosteque nexili
Ornemus propere tempora sospites,
Et dum iam in Patrios invehitur Lares,

Dicamus bona carmina:

Salve Caesarei gloria sanguinis,
Ac illustre decus Pannonici fori,
Quem supat Bonitas, et rubens Pudor,
Illimisque Modestia.

Tu fortis cohibe prava moventium
Ne pictis maculis versicolor dolus,
Contemptus superum, ac impatiens regi
Fervor, ne populum occupet.

Nescit culpa foro dum caput extulit,
Depelli, monito obsistere pertinax;
Nec virtus properat, cum semel excidit
Reddi deterioribus.

Da Te supplicibus, da miseris Patrem
Si Te sors hominum praestituit bono,
Et Musis facilem, ac Mercurialibus

Da te praesidium Viris:

Hac arte, his studiis fama perennior
Crescit, quam tepida sanguine laurea;
Vel si Japonicum per fera praelia
Jungas occiduo mari.

Haec dum concinimus, collibus abdita;
Vocales sonitus ingeminat Dea,
Et clamata iterat nomina Principis,
Coelorum atria verberans:

Sensit Danubius laetitiae novam
Undantis seriem, nec mora; fluctibus
Impexas hilariis suffulerat comas,
Stillantesque humeros aquis:

Testatusque sui gaudia pectoris,
Crevit rura super, littoris immemor,
Euxinoque mari nomina Principis,
Blando murmure detulit:

Sed Cives! roseo gratior Hespero
Regalis sobolis vultus adest! cito
Effusi propriis sedibus urbium,
Spes in Principe discite;

Mára audientziát engedett a' Királyi Helytartó, mellyre először a' Politicum és Juridicum Dicastériumok bocsáttatniak, az utánn pedig a' Deputatusok, kik által a' Ns Vármegyék akarták Ö Királyi Fő-Hertzege sére viseltető hajlandóságjokat meg-bizonyítani. Hólnap lészén a' Pest Vármegyei Fő-Ispánságba való behelyheztetése Ö Kir. Fő-Hertzege sére az Ország' Házában, Prímás Ö Eminentziája mint Királyi Kommisszárius által, ki, délutánn ebédet, estvére pedig a' Pesti nyári palotájában Bált fog adni. Hólnaputánn az Udvar ad ebédet és Bált; azutánn újra Ö Eminentziája, melly napokon a' Fő-Dikasztériumokba közönt bé mint Elölülő a' Kir. Helytartó. “

* * * * *

J e l e n t é s.

Bihar Vármegyében *Nagyváradon*, a' Város' néhai Patikáriussának Özvegye szándékozik el-adni a' Házát, két jó kézfületű Patikákkal együtt. A' Ház, melly az úgy nevezett Új-városban, innen a' *Körösön*, a' Fő-vásár-piatz' fzegeletén fekszik, jó matérialékból erősen épült, és egyik Patikával egybe van ragasztva; áll öllzeséggel: négy festett lakó szobából; igen jó móddal el-intézett és rakott patikából; matérialékat tartó Kamarából; Patikárius-Legények' számára való szobából; dolgozó-; és mosó-kamarából; evő-; és

